
Mají se studenti bát školného?

Mají se studenti bát školného?

16.11.2009

Petr KUŽVART

Ano

Vysoké školy v Rakousku jsou od 19. října v ohni stávek, okupací budov, protestů a vyjednávání s úřady. Jak se průběžně můžeme dozvědět - nikoli však z českých médií - přidávají se k nim různou formou protestů univerzity po Evropě: Turín, polský Lublín, Postupim, Mnichov, Mohuč, Greifswald, Svobodná univerzita v Berlíně, Tübingen, Basilej, dvě školy v Británii a denně přicházejí zprávy o dalších a dalších aktivitách a akcích solidarity. Pozoruhodné na tom je, že se studenty v podstatných věcech souhlasí i zaměstnanci a učitelé vysokých škol. Co se to děje?

Je to tam podobné jako u nás, kde Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo Bílou knihu terciárního vzdělávání a pracovní tým dr. Petra Matějí, který funguje bez ohledu na to, kdo je ministrem školství a jaká vláda zrovna vládne, snaživě připravuje zhoubnou "reformu". Podobné reformy se dějí i v jiných evropských zemích. Jde o takzvaný "boloňský proces", jehož podstatou je přizpůsobení a zaměření vysokých škol v EU komerčním hlediskům a potřebám. Je jím také omezení autonomie vysokých škol, vstup představitelů podnikatelského sektoru do jejich řízení a samozřejmě zavedení školného.

Věc bývá někdy redukována pouze na školné, tedy na hrozbu, že si studenti budou muset za studium platit. Ozývají se hlasy, že by to bylo správné, přivedlo by to studenty k vyšším výkonům a lepším studijním výsledkům apod. Není tomu tak! Jde o zavedení asociálního majetkového cenzu na právo na vzdělání. Kdo má děti na vysoké škole, ten moc dobře ví, že studium není zadarmo, že udržet děti na studiích není legrace. Přitom se vždy vyrojí snahy a zlepšováky, aby to tolik nebolelo. Zde je to odložení splatnosti na dobu, kdy už student absolvuje a bude vydělávat. Jde o líbivý, ale ve skutečnosti hluboce asociální nápad: až si bude někdejší student zařizovat život, brát hypotéku na bydlení, právě v této chvíli bude muset splácet své studium! Má to jedinou výhodu: že se z něj stane konformní stroj na vydělávání peněz. Jakákoli občanská angažovanost bude pro něj nemyslitelná.

Ale školné zdaleka není podstatou problému dnešních "reform". Tou je bezohledné přizpůsobení vysokého školství neoliberálními dogmatům a požadavkům velkých firem. Jaképak svobodné bádání! Jaképak obecně přístupné vzdělání! Vysoké školy jsou dlouhodobě podinvestovány a praskají pod náporom zvyšujícího se počtu studentů. To vše se děje v situaci, kdy státy napumpovaly bez řeči do bank a krachujících podniků miliardy eur. Není tedy divu, že se do protestů v Rakousku hlásí i odbory, solidarizují s univerzitami a protestují pod společným heslem: "Více peněz na vyšší mzdy a bezplatné vzdělání!"

Probíhající protesty jsou nadějí i pro nás! Zůstanou Češi pasivní? Pak hanba, pak běda nám!

Autor je právník a ekologický aktivista

Andreas Schibany

Ne

Už měsíc stávkují rakouští studenti. Neustále varují před zjištěným myšlením a rizikem zredukování univerzity na prosté místo pro výuku. Upozorňují na strašidlo v podobě anglosaského modelu. Prozatím jsme svědky zejména okupování aul, agitování v přeplněných přednáškových sálech a přílivu německých studentů, o které pečuje rakouská vláda. Finanční tlak na univerzity, který prohlubuje snaha o udržení naprosto překonaného ideálu, hrozí rakouskému univerzitnímu systému zničením. Požadavky studentů dobře vystihuje slogan vylepený během okupace hlavní auly na Vídeňské univerzitě: "Vzdělání zdarma pro všechny." Jestliže je však vzdělání potřebou všech, je zapotřebí někoho, kdo je zaplatí. Je tedy nezbytné něco, před čím se třesou stoupenci elitářského modelu: ekonomický přístup k debatě. Ekonomický přístup, nahlížený často s nedůvěrou, neznamená pouze rozšíření konceptu racionalizace. Jedná se taky o to, jak co nejlépe rozdělit omezené zdroje, vhodně nastavit motivační systém a vzít v úvahu individuální zájmy studentů, kteří potřebují sociální spravedlnost.

Rakousko platí za vysoké školství víc než průměr zemí OECD a rovněž víc než většina evropských zemí. To, co chybí, jsou soukromé zdroje financování, které v Rakousku zmizely spolu s loňským zrušením zápisného, které se platilo od

roku 2000. Mohli bychom se domnívat, že jsme tak ukončili poslední sociální nespravedlnost. Avšak posuďme data detailněji. Navzdory zápisnému počtu studentů mezi léty 2000 a 2008 podstatně vzrostl. Je tu přece jen něco, co zrušení univerzitních poplatků nezměnilo: v Rakousku více než kde jinde závisí úspěch studentů ve škole na jejich ekonomickém a sociálním zázemí. Tyto sociální bariéry by však mohly být kompenzovány veřejným systémem studentských půjček. Je překvapující vidět, že o tomto mechanismu, který přijala řada evropských zemí, se v Rakousku nikdy ani nediskutovalo. Systém půjček skutečně představuje všechny výhody, které studenti dnes požadují: odděluje jejich touhu po vzdělání od výše příjmů jejich rodičů, umožňuje jim soustředit se na studium, aniž by si museli hledat špatně placené brigády na pokrytí živobytí, a umožňuje rozdělit náklady do delšího časového úseku. Je naléhavé demystifikovat rakouskou univerzitu, vyjasnit systém pobídek a najít vyrovnaný program financování. Pokusy o reformu nepovažujme za ohrožení univerzity jako místa, kde lze poznávat svět i pro prostou lásku k vědění. Racionalizace univerzity není vyjádřením "uzavřeného ducha", ale je základem moderního vzdělávacího systému, který odpovídá své době. Shrnutí argumentace vědeckého pracovníka Výzkumného ústavu Johanneum ve Štýrském Hradci, uvedené v deníku Der Standard.